

«Romantikk i kinomørket»

Av Bjarne Fredriksen

Uten velvillig hjelp og assistanse fra John Leiren ville jeg ikke ha kunnet skrive denne artikkel om kinoen på Otta. John Leiren er den person som vet mest om kinoen og har latt meg benytte sine nøyaktige rekonstruksjoner om alle filmer vist 1930–1946, pluss nedtegnelser om filmer vist etter okkupasjonen og frem til 1960. Jeg har fritt fått bruke hans eget manuskript om Otta kino. Sel ungdomslags notater vedr. kinodrift har også vært til min disposisjon. Sel kommune √Kulturkontoret har vært behjelpelig med diverse loggbøker og opplysninger. (For øvrig er det så mye stoff-tilfang om kinodriften og filmer som har vært vist at en mer omfattende fremstilling kanskje bør skrives.)

Fra den formidable mengde filmer har jeg knyttet noen kommentarer til enkelte norske og utenlandske produksjoner. Tanker og oppfatninger om film og kino er mine. Jeg har valgt å bruke navnet OTTA KINO i artikkelen. Se Rulletekst.

Bj.Fr.

*John Leiren ved Zeiss Ikon Ernemann-maskinen fra 1932.
(Foto: Bjarne Fredriksen)*

Anslag:

Otta er ei underlig gryte av en stasjonsby, beliggende på sandsletta der to elver møtes, omgitt av stupbratte dalsider og med tog og trailere dundrende gjennom både natt og dag. Det er ikke rart at så mange ottaværer er nærsynte og bruker briller – uansett hvor man vender seg, ser man bare rett inn i bakken, og himmelen er ei smal stripe man må ligge på ryggen for å få et glimt av. Bortsett fra martna, losjemøter og litt lørdagsdans var det i begynnelsen av 1900-årene lite lystelig å ta seg til – – – eller?

Da første toget dampet inn på Otta Station i 1896, hadde Kristiania-boere alt sett «levende bilder»¹⁾. Oppstarten skjedde 6. april 1896. Folk strømmet til den nyopprettede cinematografen/biografen for å se denne «sensationelle Opfindelse». Det folk fikk se var en slags dokumentar; mer eller mindre profesjonelle kameraeiere filmet det som skjedde rundt dem i hverdagen: «Arbeidersker forlader Fabriken», «Fra Holmenkolrendet» eller «Bjørnsons gravferd». Kongefamiliens ankomst til et selvstendig Norge senhøstes 1905 samt opptak fra kroningsferden til Trondheim sommeren 1906, var en filmsuksess på biografene i det ganske land.

Utenlandske filmer var aldeles «sensationelt», eksotisk og spennende: «Italiensk Bondedans utføres av 2 Børn», «Mr. Delavare med sin boxende Kænguruh». Slike dokumentar-filmer varte sjelden mer enn 5–10 min. Etter en tid fant film-makere på å benytte teater-skuespillere til å «lage hendelser» og dermed var fiksjonsfilmen slik vi kjenner den, skapt. Verdens første Wild West-film, «Det store Togrøveriet», laget i 1903, på 15 min., fikk publikum til å skrike og hyle av redsel når banditten fyrer av Colten rett mot salen.

1) Levende bilder (film): Fotografering med 24 bilder pr. sek. som kjøres like fort foran en lyskilde slik at bildene/filmen blir projisert frem på en skjerm/duk. De første «levende bilder» hadde bare 16 bilder pr. sek. Bl.a. derfor virker det som om Chaplin beveger seg så stakkato. Et annet vesentlig forhold var at uten strøm måtte kinomaskinisten sveive filmen. Å sveive jevnt var ikke lett. Ble maskinisten kei i sveivehånda, beveget alt seg sssaaaaaakkkttttteeeee. «Action» ble da som nå laget ved at filmen ble sveivd fort-fort-fort. TV bruker 25 bilder pr. sek.

Den første norske spillefilm het «Fiskerlivets Farer» (Et Drama paa Havet) og ble laget i 1907. Dramaet var 150 meter langt. I den første reklamefilmen, «Bjelland» fra 1909, stapper Hauk Aabel i seg sardiner så oljen renner.

Presentasjon:

Da hadde ottainnvånerne nok sett «levende bilder» allerede. Omreisende filmkremmere kom med jernbanen. Hvor på Otta de viste sine flimrende bilder vites ikke, men i 1913 kom den første «faste» biograf i drift. Kjøpmann Hougner og jernbane-ekspeditør Lindstad hadde skaffet seg en franskbygget fremviser og begynte å vise «levende bilder» i Klebersalen (midt i nåværende Parken). Skomaker Hoff var kinomaskinist. Han tok til slutt over biografen og flyttet til det gamle Solvang (der barneskolen/raudskolen er i dag) der han ville drive biograf for egen regning.

Men så enkelt var det ikke. Moralens voktere, representert ved lærerlagene, det gode borgerskap og diverse «sædelighetsforeninger» rundt omkring i landet, fikk sine apokalyptiske anfall da de hørte nyss om disse «levende bilder». Hvordan skulle det gå med «almuens børn»? Med bakgrunn i all den fordervelse man trodde «vederstyggheten» ville føre til, hadde Stortinget i 1913 vedtatt en kinolov der kinodrift måtte være kommunenes hele og fulle ansvar. «Offentlig forevisning av kinematografbilleder maa ikke finne sted uten tilladelse av kommunestyret eller av formandskapet eller av den som formandskapet i henhold til § 2 dertil maatte bemyndige».

At kommunen skulle ha ansvar for kinodrift er et meget særnorsk fenomen og førte også til filmsensur.²⁾ Og skulle andre drive kino, måtte det betales avgift til kommunen, så klart! Spørsmål om kinodrift på Otta er derfor en gjenganger i herredstyre- og formannskapsmøter fra 1915 og utover. Bl.a. søkte K.M. Bø, Arthur Janson og O.G. Moen om «Tilladelse til at drive Kinematograf paa Otta». Ordføreren fant å måtte be tre «meningsberettigede og aktverdige» menn om å uttale seg, nemlig sogneprest Hauge, dr. Müller og apoteker Lund!

Barn, film og moral.

Det er naturligvis noget nær-
haabløst at strive om det. Og allige-
vel, man vil jo gjerne strive om det
som ligger en paa hjerte. En kan
jo klynge sig av varme, naar en
sitter paa kinematograf og ser alle
de barn der faar lov til at være
tilstuede til alle de scener der frem-
vises paa det hvide lærret. For-
bruderscener, elskovsscener, selv-
mord, selvmordsforsøl, man ser jo
omtrent ikke en film uten at der fo-
refommer en revolver. Er dette no-
get for det uskyldige barnesie? Der
er bebudet best kontrol*. Og den
kommer forhøabentlig engang.
Intet vilde i alfsald være glædeligere.
Men indtil da?

2) Argumentene for at film ville føre ungdom ut i fortapelsen er de samme som er blitt brukt mot boktrykking, tegneserier, radio, TV (særlig i farger!), video/dvd og PC.

Opptrapping:

Selv om kommunestyret i 1921 gikk med på å la kjøpmann Hougner få enerett til å drive kinematograf på Otta, ble det ikke noe orden på sakene før Sel ungdomslag i 1924 kom på tanken med kinodrift, men slettes ikke uten diskusjon. Mange var imot et slikt nymotens påfunn og mente laget heller burde konsentrere seg om amatørteater. Man var skeptisk til film og i forslag til lover for kinodrift på Otta heter det:

§1: All film må fyrst bli kontrollert av ei nemnd på 3 medlemmer, der 2 skal veljast innan laget og 1 av kommunestyret.

§2: Til vanleg skal det vera berre forestilling for vaksne, og berre ein og annan gong for barn.³⁾

§3: Kinoen skal ikkje fortrenge anna bortleige av Solvang, og i alle tilfelle ikkje meir enn 2 gonger i månaden.

Slike vedtekter var ubrukbare; ungdomslaget strøk senere hele forslaget og lot formannen ordne med kinoen.

Sel ungdomslag befant seg i økonomisk krise etter byggingen av Solvang. Noe måtte gjøres, så på et styremøte senhøstes 1924 ble alle formaliteter avklart og «Der besluttet videre at man med det første faar tak i en film til fremvisning».

Forholdene lå ganske godt til rette for ungdomslagets kinodrift. Solvang var flyttet dit lokalet nå ligger. Skomaker Hoff's gamle kinomaskin var til salgs og ble kjøpt for kr. 1400,- og plassert i gangen på Solvang – i et avpanelt rom forsynt med jernplater (brannfare). En opprullbar kinoduk ble festet foran sceneåpningen.

At kinodrift var lønnsomt går tydelig frem i møteboka for Sel ungdomslag: For året 1925 vedtar man å kjøre en kinoforestilling til inntekt for musikkinstrumenter til hornmusikken. Ungdomslaget gikk også sammen med Sanitetsforeningen om å kjøre en film til inntekt for de fattige til jul. I 1927 ble det kjøpt inn transformator av Martin O. Moen for kr. 350,-, men han måtte få låne transformatoren til nødvendig tining av frosne vassledninger til kr. 0,70 pr time.

Å stå ansvarlig for filmfremvisning var ikke for noen hvem-som-helst. Man måtte ha sertifikat for å kjøre kinomaskinen. Prøve måtte avlegges for Statens Filmtekniske Nemnd. Som lyskilde bruktes kullstift, dessuten var nitrat-filmene svært brennbare, så kunnskaper om hvordan filmen skulle behandles var påkrevd.

Fortegnelse over filmer vist på Otta i 1920-årene finnes ikke, bare 3 filmer kan

---

3) Filmer beregnet på barn og ungdom ble ikke laget. Enkelte filmer var bare tillatt for voksne, den gang over 16 år.

med sikkerhet sies å ha vært kjørt ved kinoen før 1930. Men den gang som nå måtte folk informeres om dag og tid for filmfremvisning. Én måte var pr. avis. Ved å kikke litt i «Gudbrandsdølen» 1920–1930 var det overraskende å oppdage at kinematograf hadde folk tilbud om i hele dalen. Ikke så rent få filmer ble vist på Otta i disse årene. Dessverre opplyses det ikke hvilken film som vises, bare at det er kinematograf på angitt dag og tid. Formodentlig ble de samme filmene som på Lillehammer, Ringebu og Vinstra også vist på Otta; alt fra slapstick med Charlie Chaplin, Buster Keaton og Harold Lloyd til mørke drama som «Greven av Monte Christo» og «Quo Vadis». ⁴⁾

En av de norske filmene var «Trollelgen» etter Mikkel Fønhus' roman. Filmen var delvis innspilt i Heidal i 1927 og ble vist på Otta kino i 1928. «Trollelgen» var en storfilm sett med norske øyne, og ble også en skikkelig suksess. Regissøren Walter Fyrst hadde klart å ta vare på dramaet i Fønhus' roman ved å benytte nærbilder og parallell-klipping.

De første filmene på Otta kino var naturligvis stumfilmer og for å gjøre innholdet riktig dramatisk eller ordentlig romantisk var det vanlig å spille musikk til. De store kinoene, biografene, hadde råd til å leie hele orkestre, mens en liten kino som på Otta måtte nøye seg med et piano, enkelte ganger forsterket med en fiolin. De faste kino-pianistene var Ågot Løkke (Sundt), Ragnhild Blekastad, Liv Skjerven og fru Furu. Rolf Våreng og Karl Nyhagen medvirket som fiolinister. Disse musikere var noen improvisasjonens mestere; de hadde jo ikke sett filmene på forhånd. Men det kunne bli stor forskjell på tonefølget i første og andre forestilling, fortalte Ågot Sundt.

Den 29. mars 1930 sto nok en norsk film (eg. dansk-norsk) på programmet, nemlig «Laila» etter J.A. Friis' roman. Denne gang hadde man gjort seg skikkelig fore; i tillegg til pianospill ved Ågot Løkke og fiolinspill ved Rolf Våreng var Odvar Flagstad innleid til å synge.

Som i dag var filmene på 1920- og 1930-tallet alt-overveiende amerikanske, men med flere både tyske og svenske produksjoner.

Laila. Finnmars
vakreste pike

4) Det vil være rimelig å anta at både «Synnøve Solbakken» og «Fante-Anne», innspilt hhv. 1919 og 1920 ble vist på Otta. Opptakene til «Synnøve Solbakken» ble gjort på Nord-Sel, Høvringen og i Sel kirke. Filmfolkene bodde dels på Sel Hotel, Laurgard og på Otta. Ute-opptakene til «Fante-Anne» ble gjort i Vågå. Faktisk har ganske mange filmer vært innspilt her i Nord-dalen, så som «Bryllup i Solskinnsdalen» 1924, «En glad gutt» 1932, «Liv» 1933, «Peer Gynt» (tysk prod.) 1934, «Jørund Smed» 1951. I 1959 ble det gjort flere opptak i Heidal og Skjåk til den tysk/østerrikske filmen «Und ewig singen die Wälder» – «Og bakom synger skogene». Pluss alle dokumentarfilmene (ca. 15).

En merkedag for kinopublikum på Otta måtte være 7. januar 1931. Da ble den første offisielle lydfilm vist: «The Singing Fool» med Al Jolson. Lydsystemet (Vitaphone) kunne ikke være helt enkelt å bruke da lyden var på grammofonplater. Selvsagt fortsatte man å vise stumfilmer, det var jo de det fantes mest av, så frk. Løkke la fortsatt på smektende toner til «Zarens kurér», «Kurtisanen fra Sevilla» og hjalp den svenske verdensstjerne Greta Garbo i ømme scener i filmen «Triumf».

Da den gamle kinomaskinen gikk i stykker i 1932, var det på tide å kjøpe nytt utstyr. Det ble en Zeiss Ikon Ernemann I til kr. 1850,-⁵⁾ og diverse tilleggsutstyr til kr. 750,-. Innkjøpet ble finansiert ved at ungdomslaget tok opp lån i Sell sparebank på kr. 2000,- og resten fra egen kasse.

Den 10. oktober 1932 hadde kinoen premiere på sitt nyinnkjøpte lydapparat, (Movitone) med den svenske sangfilmen «Fridas visor», og fra nå av ble stumfilmer sjeldne og ble avmerket spesielt. Filmene fikk etter hvert sin «klassiske» lengde, 2400–3000 m, dvs. godt og vel en og en halv time. I 1934 kjøpte laget egen elektrisk motor til kinomaskinen, tidligere hadde man lånt motor av O.G.S. – og, ifølge møteboka, ble filmen «Congorilla» vist gratis for skolebarna i Sel. Den gamle kinomaskinen ble reparert og solgt til Gausdal for kr. 275,-

Lydspor. Lyden «leses»
av en lys-stripe

Kinomaskinist fra start til 1935 var verksmester Hugo Palmberg. Han var en hendt mann og laget både høyttaler, transformator og anordning for lyset i salen. Selv med ildsikre filmtromler og påbudt isolasjon hendte det at ikke alt gikk etter oppskriften i maskinrommet: Den 15. august 1936 førte brudd på transformator-ledningen til at maskinist Otto Moen ble hengende fast i høyspenning på 1200 V. Han ble arbeidsudyktig i 3 måneder.

I 1937 ble komplett lydanlegg til kr. 2000,- innkjøpt og montert ... men, men, nå ville TONO⁶⁾ ha sin avgift for sang og musikk. Lydfilm var naturligvis storartet og folk gledet seg åpenbart over å lukke seg inn i kinomørket. Ungdomslaget monterte friskluftvifte på Solvang og Otta kino utvider til 2 spillekvelder pr. mnd. Kinodrift var lukrativt for ungdomslaget; Solvang ble derfor ombygget for å få bedre plass. Vaktmesterfamilien måtte avstå et soverom i 2.

5) Maskinen som i dag står i foajéen på Kulturhuset.

6) TONO: Sammenslutning av komponister, tekstforfattere og musikkforleggere, til beskyttelse av deres opphavsrettigheter]

etasje til nytt maskinrom, deleveggen mellom storsal og veslesal ble fjernet. Det ble nå hele 275 sitteplasser, senere redusert til 250 av branninspeksjonen. Kjøkkenet ble flyttet ned i kjelleren og det ble plass til garderobe.

Blant 1920- og 1930-årenes filmhelter var kanskje Douglas Fairbanks jr., Gloria Swanson, Mary Pickford, Charlie Chaplin, Emil Jannings, Marlene Dietrich og Greta Garbo de største, iallfall på Otta. «Kongressen danser», «Top Hat», «Skjærgårdsflirt». «Det var i mai», «Mytteriet på Bounty», «Modern Times», «På de store banker», Tarzan- og Wild West-filmer var populære godbiter. Og åpenbart Walt Disneys første helaftens tegnefilm (i farger) «Snehvit og de syv dverger» som ble kjørt 2 dager like før jul 1938. Rene barne- og ungdomsfilmene ble det fortsatt ikke laget. De kom først etter 2. verdenskrig med amerikanernes «teen-agers»⁷⁾.

Sonja Henie må nevnes da filmen «Isens dronning» ser ut til å ha vært godt besøkt i 1937.

Den 29. januar 1938 hadde Otta kino en «ufrivillig» filmpremiere med den tyske operafilmen «Bajazzo». Ellers var de to Olympia-filmene av Leni Riefenstahl fra De olympiske leker i 1936 i Garmisch Partenkirchen og Berlin populære.

Likevel, det er tydelig at norske filmer trakk mest folk. Det måtte være både to og tre ganger så mange på norske som på andre filmer. Men med den beskjedne norske filmproduksjon ble det likevel ganske få norske filmer på Otta kino i 1930-årene:

1932

Kristine Valdresdatter (siste norske stumfilm, innspilt 1930)

Den store barnedåpen (første norske lydfilm)

1933

Lalla vinner

En glad gutt (innspr. i Vågå)

*Der Blaue Engel.
Marlene Dietrich
«Ich bin von Kopf bis
Fuss auf Liebe ein-
gestellt»*

*Mary Pickford og
Douglas Fairbanks*

Den store barnedåpen

7) Filmene ble av filmsensuren merket «Rød» for publikum under 16 år og «Gul» for over 16. Senere kom tydeligere grenser. I dag har vi følgende aldersgrenser: 7, 11, 15 og 18 år. Bare 18 er absolutt. Fra 1960 måtte barn/ungdom ha med aldersbevis.

*Adolf Hitler og
Leni Riefenstahl på location*

Vi som går kjøkkenveien
Fantegutten

1934
Ingen norsk film

1935
Syndere i sommersonn

Liv

*«Lille speil på veggen
der, hvem er vakrest
i landet her»*

Sangen om Rondane
Synnøve Solbakken (svensk/norsk prod. med Randi
Brønne som Synnøve. Tancred Ibsen var regissør)

1936
Du har lovt meg en kone

1937
Morderen uten ansikt

1938
Bra mennesker
To levende og en død
Selv i tider som disse
Fant

*Norske skøyteatleter
fra De olympiske
leker i Garmisch
Partenkirchen
februar 1936.
Ivar Ballangrud og
Charles Mathiesen*

1939
Norge – norsk kulturfilm
Bør Børson
Ungen
Eli Sjursdotter
Bør Børson (satt opp igjen som martnasfilm)

1940 før 9. april
De vergeløse (første norske film som tok opp hvor ille
unge mennesker kunne ha det på barne/ungdomshjem.
Reg. Leif Sinding)
Hu Dagmar

Selv om film ikke ble betraktet som kultur her til lands (i
motsetning til Sverige og Danmark), så hadde norsk film

flere film-makere/regissører av stort format: Tancred Ibsen, Leif Sinding og Rasmus Breistein.

Den store norske kvinnelige filmstjerne i 1930-årene var Randi Brønne, og den mest fremtredende mannlige filmstjerne var uten sammenligning Alfred Maurstad.

Sel ungdomslag var tydeligvis oppmerksom på at truende tordenværs-skyer trakk opp over den europeiske himmel, så da finnene kjempet for livet mot russernes overfall på landet, besluttet man å gi nettoinntekten av kinoforestillingen den 21. februar 1940 til Finlands-innsamlingen. Kr. 50,- ble oversendt til Foreningen Norden. (Utpå høsten ble det også kjørt en forestilling til inntekt for Nasjonal-hjelpen, netto kr. 140,-)

En av de største norske filmsuksesser gjennom tidene er nok «Gjest Baardsen» – mestertyven fra Sogndal som rømte hele 59 ganger fra fengsler rundt omkring i Sør-Norge. Alfred Maurstad og Vibeke Falk hadde hovedrollene; regien var ved Tancred Ibsen. Mye av filmen ble tatt opp i Vågå, i Skjåk (Billingsdalen, Grotli, Videseter) og på Sognefjellet. «Gjest Baardsen» ble vist på Otta midtsommers 1940. Da hadde for lengst tyskerne kommet til Otta og mangt i stasjons-byen var blitt annerledes, også for Otta kino. Fra 9. april til 29. juni var kinoen stengt på grunn av skade etter krigsoperasjonene; diverse deler av selve kinoanlegget forsvant, deler det tok sin tid å finne igjen. Tyske militære brukte også Solvang en stund. I og med at Norge kapitulerte 10. juni 1940, ble forholdene i landet stort sett fredlige, og etter nødvendige reparasjoner av Solvang, var kinoen i gang igjen.

Under okkupasjonen ble det satt opp egne filmkvelder for soldatene på Otta, såkalte Wehrmacht-forestillinger. Noen ganger skaffet tyskerne selv filmer; film var en del av det store kulturtilbudet tyskerne i Norge hadde. «Der blaue Engel», «Kreutzeronaten» eller «Kora Terry» med Marika Rökk var filmer i verdensklasse.⁸⁾ Andre ganger bestilte tyskerne forestillinger med filmer Otta kino hadde på kjøreplanen. Tyskerne – noen med kjæresten – besøkte også ofte de ordinære

Jesse Owens vant 4 gull under OL i Berlin 1936. Leni Riefenstahls største scoop

Fant – båt-tatere på Sørlandskysten. Alfred Maurstad

«Diktatoren» fra 1940. Hitler frydet seg over å bli karikert av Chaplin

8) Otta, og særlig Dombås hadde ofte besøk av fremragende tyske artister, musikere, sangere – menn og kvinner – som alle andre steder i Norge med tyske forlegninger. Tyskland var jo den fremste kulturnasjon i Europa

Gjest Baardsen fikk livsvarig fengsel, men ble benådet etter 18 år på Akershus Festning

filmforestillingerne og betalte vanlig billett. På de spesielle Wehrmacht-forestillingerne ble det kun kjørt tyske filmer. Den første Wehrmacht-filmen het «Heimat» og ble vist 21. juli 1940. Det var stasjonert ca. 300 tyske soldater på Otta under okkupasjonen.

De amerikanske filmene forsvant etter hvert fra kinoene utover i okkupasjonsårene. Den 18. jan. 1941 var det slutt for amerikansk film på Otta kino. Det var i alt vesentlig tyske og svenske filmer som ble vist, pluss nylagede norske filmer naturligvis, så fort de ble ferdige. Norsk filmproduksjon gikk så det suste og i perioden 1940–45 laget vi hele 22 spillefilmer, for det meste harmløse lystspill. De mest kjente er «Tante Pose», «Den forsvundne pøsemaker», «Trysil-Knut», «En herre med bart» (Norges første musikal), «Ti gutter og en jente» (vår første barnestjerne-film) og «Villmarkens lov» (Norsk cowboy-film). «Unge viljer» er en vakker, enkel politisk film der nasjonalsosialismen er vesentlig og med bare amatører i alle roller.

Forholdene tatt i betraktning, var kinobesøket under okkupasjonen formidabelt. Kinomørket og filmen ble kanskje en slags flukt fra en trasig og ubehagelig virkelighet. Idrettsstevner arrangert i regi av NS ble ofte boikottet av publikum, men å få folk fra å gå på kino ble mislykket – denne virkelighetsflukt ville folk ha!

Her på Otta ble det også oppfordret til kinostreik. På forestillingen den 28. mars og 6. april 1942 ble «Opprop» om kinostreik delt ut. Kinostreiken ble en stund effektiv og kinoen måtte innstille driften utover høsten. Selv på Wehrmacht-forestillingen den 10. desember var ingen sivile til stede. Grunnet myndighetenes forsøk på «nasjonalisering», la Sel ungdomslag ned sin virksomhet våren 1942. Kinoen kom således ikke i gang igjen før godt ut i 1943 da foreningen for Sel Folkebad overtok driften. Folkebadkinoen ser ikke ut til å ha hatt hellet med seg; kanskje for få tyske filmer på kjøreplanen?

«Pøsemaker, pøsemaker hvor har du gjort av deg...»

Den 24. mai 1944 tar Sel kommune over kino-driften. Etter billettinntektene å dømme, strømmet ottaværene igjen inn i kinomørket til tyske og svenske filmer og en enkelt dansk, finsk eller italiensk «slenger».

Det kunne så avgjørt by på spenning å være kinomaskinist under okkupasjonen. John Leiren husker spesielt godt én Wehrmacht-forestilling.

Solvang var stappfull av tyske soldater og offiserer, men filmrullene var ikke kommet. Det ble etter hvert uro i salen – og argumentasjon og anklager på maskinrommet. Hvor var filmen blitt av? Sabotasje? Tyskerne gikk til slutt tilbake til Grand og sine forlegningsbrakker. Dagen etter oppsøkte en offiser John Leiren og ba om unnskyldning for dårlig oppførsel. Filmen var da ankommet og Herr Leiren ble spurt om han kunne være så vennlig å kjøre filmen denne kvelden.

På faste kvelder i uka ble Deutsche Wochenschau (filmavis/ukerevy) satt opp for å vise hvordan det sto til i hjemlandet, på de forskjellige frontavsnitt og i de okkuperte landene, – særlig Norge selvsagt.⁹⁾

Den siste Wehrmacht-forestilling var den 30. april 1945 – og den siste ordinære forestilling i okkupasjonstiden den 6. mai 1945. Det er lett ironisk at filmen som var satt opp denne mai-kvelden bar tittelen «Det spøker».

Den 8. mai tar Sel ungdomslag over kinodriften igjen på Otta, og den 9. mai står som første film i et fritt Norge naturligvis en amerikansk produksjon, nemlig romjulsfilmen fra 1938: «Maria Walewska». Filmen ble vist fortløpende tre ganger denne kvelden.¹⁰⁾

Det skulle gå mange år før tyske filmer igjen ble vist på Otta kino, fra nå av dominerer helt amerikanske filmer, iallfall når vi kommer utpå sommeren 1945, for i maikveldene denne fredsvåren koset publikum seg med danske og svenske lystspill. Et stykke ut i juni kom «Filmavisen» i rad og rekke opp på Otta kino – med reportasjer først og fremst fra den tyske kapitulasjon, om medlemmer av Nasjonal Samling og gleden over at Norge igjen var fritt. I august settes de første krigsfilmene opp – dokumentarfilmer for det meste.

«Das gibt's nur einmal, das kommt nicht wieder ...»

«Husker du den gang i måneskinn ...»

- 9) Etter den tyske kapitulasjon ble dessverre milevis med filmavis-opptak fra okkupasjonstiden brent. I dag ville dette vært fremragende dokumentasjon fra en forgangen tid, med bl.a. utbygging av flyplasser, veianlegg, oppbyggingen av aluminiumsverket i Årdal eller anleggene på Dombås. Mange nordmenn tjente jo bra på å arbeide for okkupasjonsmakten.
- 10) Siden vi i over 50 år har hatt stor glede av bygdekinoen i Nord-dalen, bør det nevnes at den har sin bakgrunn i okkupasjonstiden. Regjeringen Quisling må ha kredit for at film ble sett på som kultur. I 1945 hadde landet et Filmfond på 10,5 millioner. Arbeiderparti-regjeringen visste ikke hva de skulle gjøre med fondet – ikke til film i hvert fall. Resultatet ble å bruke pengene til å opprette Norsk Bygdekino AS.

Solvang, kinolokale fra 1924 til 1969. (Foto: Bjarne Fredriksen)

Klimaks:

*Rita Hayworth –
Hollywoods beste
badesåpe*

*Gammeldags film-sex.
Publikum behøvede ikke å ha
lest Sigmund Freud for å
tolke dette filmkuttet: Hva
Jane ønsker seg og hva
Tarzan kan tilby!*

Som lydfilmen ble et epokeskille i 1931 ble året 1946 et skille nr. 2 for Otta kino. Gjennomsnittlig var det i 1930-årene kinoforestilling hver 14. dag. Under okkupasjonen økte antall filmer til både det dobbelte og tre-dobbelte, og i 1945 hadde kinoen hele 99 forestillinger, dvs. 2 kvelder pr. uke, det samme som i dag.

De 20 årene fra 1945 til 1965 ble Otta kinos storhetstid. Den store drømmeverden som filmen hadde blitt i okkupasjonstiden befestet seg ytterligere i etterkrigsårene. Med nyinstallert Bauer-Kinofa-anlegg, modell 1938, kunne Otta kino våren 1946 ta imot folk – barn, ungdom og voksne til forlystelse, glede, tårer, spenning, latter ... og romantikk i kinomørket.

Siden vi kan hygge oss utendørs i lange, lyse sommernetter, bestemte Otta kino seg for sommerlukking fra 1947 av. Sel kommunestyre mente film var et så bra tilbud til befolkningen at de ba om 2 filmkvelder pr. uke i konsesjonsvilkårene i 1948. En skikkelig barnefilm pr. 14. dag var også et krav, og barnefilmene kom. «Far til fire»-filmene ble svært populære, pluss alle tegnefilmene. «Hopalong Cassidy» og OL-mesteren i svømming, Johnny Weissmüller, ble virkelige forbilder. Ja, så populær og innbringende var film blitt at styret i ungdomslaget i 1951 bestemte seg til å

sløyfe martnas-ballet og heller kjøre flere filmforestillinger, – riktignok for å spare det nyopp-pussede Solvang for slitasje!

Nye stjerner inntok lerretet. Clark Gable og Vivian Leigh ble «Tatt av Vinden», John Wayne bekjempet sioux-indianere og saloon-skurker, Debora Kerr og Burt Lancaster elsket i bølgeskulp på Hawai i «Herfra til evigheten». Marilyn Monroe og James Dean gav våre fantasier flukt. Anton Karas' smektende sitar-melodi fra «Den tredje mann» ble sittende fast i hodet og den syltynne Audrey Hepburn med flagrende skjørt kjørte på scooter i Romas gater mens skuespilleren med det nesten obskøne navnet, Gregory Peck, lette etter henne i «Prinsesse på vift».

Norsk film fortsatte med sine uskyldige påfunn, så som «Vi gifter oss», og «Støv på hjernen» – alt fornøyetlig drabantby-moro.¹¹⁾ Hederlige unntak var kanskje «Gategutter», «De dødes tjern» og «Det brenner i natt». Filmer med tema fra okkupasjonsårene var populære, filmer som «Englandsfarere», «Shetlandsgjengen», «Kampen om tungtvannet» og «Ni liv». Arne Skouen og Edith Carlmar var regissører for mange av de gode etterkrigs-filmene.

Det var vel svenskene som skremte oss tilbake til virkeligheten: «Driver dugg – faller regn», «Sommerdansen» (Hon dansade en Sommar) og Ingmar Bergmanns «Sommeren med Monica» fikk norske film-makere til å prøve seg på noe – for oss – nytt. Resultatet ble «Line» og «Ung flukt» – pene ungdomsfilmer. Bevares! Pupper «lyste» i sommersola og nakne mennesker sexet mens filmkameraet zoomet inn vannliljer med aktive ørsneller på! Unge stjerner dukket opp på lerretet der fremme: Toralf Maurstad, Vigdis Røising, Margrete Robsahm, Liv Ullmann. (Circus Fandango – Aldri annet enn bråk – Line – Ung flukt). Da en provoserende uanstendig rock'n-rollende unggutt fra Mississippi-dalen med navnet Elvis brukte hele filmduken for å synge, var Otta kino med på å befeste den amerikanske ten-åringskulturen i Nord-dalen – rett nok, da hadde «jegere i traktorsko alt drevet motorisert rypejakt» et par år – en kultur som lever i beste velgående også i dag, 2004.

Men det kunne gå lang tid før folk på Otta fikk se de

Afrodite blir født på ny, ikke av Egeerhavets skum, men på en avtrekksrist for undergrunnsbanen i New York der luftstrømmen løfter den hvite silkekjolen og viser amerikanerne et par velformede lår og en hvit bomullstruse. ... det var en gang en foreldreløs og forsømt jente – alene, ensom, ensom – som ble sexsymbol og verdensberømt filmstjerne. Hun var intelligent og talentfull, men fant aldri sin drømmeprins og levde ulykkelig nesten alle sine dager...

11 «Vi gifter oss» var nr. 1 på rankinglista for Otta kino i 1951

James Dean. Forsoffent ungdomsidol fra 1950-årene

Casablanca 1942. Kjærlighet i 2. verdenskrigs slagskygge

«De dodes tjern» – spøkelse?

nye filmene, da bare 3–4 kopier av en film ble laget. Å plukke ut filmer har alltid vært kinosjefens ansvar. Filmutleiebyråene var ikke alltid like enkle å ha med å gjøre, så for å få en god film, måtte Otta kino ta med en 2-3 B-filmer på kjøpet.¹²⁾

Åsså Solvang, da. Utover i 1950-årene ble det mer og mer tydelig at Solvang egnet seg dårlig som moderne kinolokale. Mye av det elektriske anlegget var fortsatt provisorisk, skifertaket var gammelt og for tungt.¹³⁾ Skiferen ble byttet ut med icopal-tak og vegger og tak ble forsterket med jernkonstruksjoner.

12 I dag blir den sendt ut både 20 og 30 kopier av nye filmer. Fra «storfilmer» kan det bli laget over 100 kopier («Ringenes Herre» 105 kopier). En liten kino som på Otta kan derfor gjerne ha premiere på en film.

13 I 1949 hadde ingeniør Falck-Jørgensen påpekt at kom det mye snø den vinteren, kunne taket styrte ned.

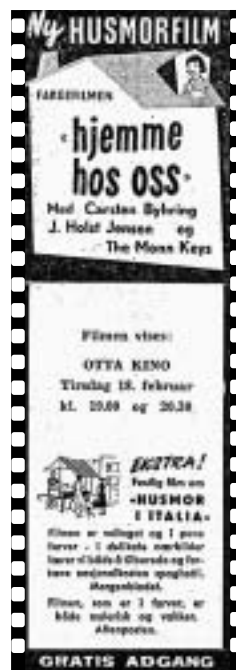
Foruten alle sikkerhetstiltak var det nødvendig med nye stålrørs-stabelstoler. Vaktmesterfamilien skulle vel helst bo bra også. Vaktmesteren fikk forresten forhøyet sin lønn som kontrollør i 1956 fra kr. 3,- til kr. 4,- pr. forestilling. Samme år ble det til og med innkjøpt ny papirkurv til maskinrommet! Tross utgifter, Sel ungdomslag hadde bra inntekter av kinovirksomheten (også fra diverse reklamesnutter vist foran spillefilmen) og ga gjerne en kinoforestilling til forskjellige lokale veldedige formål. 17. mai var det gratis filmer for barna, – «Karius og Baktus» ble kjendiser. Skattefrie opplysningsfilmer som «Kon-Tiki», «Tirich-Mir» og «OL 1952» slo godt an.

Kinoen med maskinist, billettor og kontrollør var umåtelig villige til å stille opp og vise film. Det ble «ekstraordinær forestilling» for Otta Husmorlag, Sel ungdomslag, Sanitetsforeningen, sangkor, musikkforening og ved spesielle tilstelninger for barn. Det må sikkert ha vært en artig «ekstraordinær forestilling» på en korgfest like før jul i 1951 der filmene het «Den usynlige mus» og senere på kvelden «Musevask».

At Otta kino satte opp Husmor-filmer er i ettertid fornyelig. Dette var reklamefilmer beregnet på husmødre (hva slags mor er egentlig en husmor?) – reklame for hvitevarer som BEHA og Vaskebjørn med en oppstæsjet husmor svinsende rundt på kjøkkenet. Kvinnerollen ble ikke rokket ved, men husmoren ville få en lettere hverdag ved f.eks. å anskaffe en Vaskebjørn. Og siden det var den utearbeidende mannen som skaffet pengene, måtte det da være koselig for ham å komme hjem til sin smilende opplagte kvinne etter en slitsom dag. Naturligvis!

Det var nyvinninger innen filmformat som ble det virkelige problem for Solvang. Ikke 3-dimensjonal-film med utdeling av polariserte briller som en teknisk smakebit 25. mai 1954, for den slags hadde ikke noe for seg. Men amerikanske filmer kom i «bredformat» og Cinemascope egnet Solvang seg svært dårlig til. Otta kino begynte å tape i konkurransen om storfilmer med nybygde kinolokaler i Nord-dalen.

I 1956 var både italienske og tyske filmer tilbake på kinoen. To av publikum-suksessene dette året ble de tyske sang- og musikkfilmene «Rundtomkring fra sender X» (Renate Holm) og «Dans, flirt og 1000 slagere».

Brigitte Bardot
..... og Gud
skapte kvinnen...

Sheriffen.

*Do not forsake me –
oh, my darling...*

En liten bit fra det intense drama i Karelen som Otta kino hadde vært med på å lindre i februar 1940, ble vist på Solvang 18 år senere: «Koskela fra Finland. Eter jern og driter kjetting». («Ukjent soldat»)

Den store interesse for film på Otta skyldes også at Nord-Gudbrandsdalen i 1957 pånytt ble valgt som innspillings-sted for film med tema fra norsk natur og norsk litteratur, nemlig den svenske filmen om Synnøve Solbakken – enda en gang, dvs. Synnøve nr. 3. Den norske skuespillerinnen

Synnøve Strigen spilte tittelrollen – «akkurat så lys og fager som vi alltid har forestillet oss Bjørnstjerne Bjørnsons Synnøve». Svenske Gunnar Hellstrøm spilte Aslak og unge Torbjørn ble spilt av fjortenårige Leif Nilsson, mens Bengt Brunskog hadde rollen som den voksne Torbjørn. Vakre Harriet Andersson hadde rollen som Ingrid Granlien. Flere av filmstjernene bodde på Grand. Slik skrev Norsk Filmblad i 1957:

Vågå, i juni

«I et par dager har vi fulgt de svenske filmfolkene som lager den store «Synnøve Solbakken»-filmen oppe i Nord-Gudbrandsdalen. Sammen med dem har vi – som P. Chr. Asbjørnsen engang gjorde det – stått på broen over Finna og sett på fjellet midt imot, hvor Jutulporten hvelver seg over de lyse bjørkene. Forbi denne portalen i berget går veien til Solbakken, som i virkeligheten heter Ulsbu og ligger høyt, høyt oppe i lia over det grågrønne Vågavatnet. Engang var det gudehov her, til skiguden Ullrs ære, forteller de som har rede på sånt. Nå er denne gamle fjellgarden for noen korte, hektiske juni-uker ramme for Synnøve Solbakkens ungdomsår, slik vi alle kjenner dem fra Bjørnsons fortelling.

Vi har vært med dem gjennom Kristin Lavransdatters gamle grender, opp til Vassplassen i Sel, som er valgt ut til å være Granlien. Og for filmfolkene gjør det ingen ting at Nordhaug igjen ligger i Vågå – det er den gamle storgarden Sandbu – Ridder-Sandbu – hvor Gjeslingene residerte og hvor «Skårvangs-sola» ble husfrue etter at den unge ridderen hadde røvet den vakreste piken i bygda, og

ført henne velberget hjem etter et lykkelig sprang over Sjoa hvor det heter Ridderspranget den dag i dag. Så kom ikke å si at det skorter på romantiske tradisjoner her oppe, hvor «Synnøve Solbakken» nå gjenskapes for lerretet, i vidfilm og Eastman-color».

*Synnøve Strigen
Harriet Andersson*

Det ser ut til at artikkelforfatteren ikke helt har fått med seg fortellingen om Kvie-ridderen og

Skårvang-jenta. Professor Francis Bull var litterær konsulent for filmen og mange av lokalbefolkningen var statister under opptakene i kirken i Vågå og på kirkevollen i Lom. Solvang ble brukt som prøvekino og filmarbeids-rom.

Gunnar Hellstrøm kunne konstatere at interessen for film var så stor i Nord-Gudbrandsdalen at folk regnet «før og etter Synnøve Solbakken» – Synnøve 1 fra 1919. «Synnøve Solbakken» hadde premiere samtidig på Otta og i Oslo like før jul 1957. Fra 18. til 22. desember ble hele 10 forestillinger kjørt på Otta.

Når det blir snakk om stor-filmer og romantikk i kinomørket, vil vel mange godt voksne selværer nettopp tenke på Solvang. Ingen kinosal var så mørk; her kunne små og større kjærester flette fingre usett og sammen følge heltens brava-der langt der fremme. Heldigvis var det ikke amfi på Solvang og selv om det kunne være harmelig med en lang slåp eller ei diger såte foran seg, så kunne man også skjule seg bak slåpen/såta om filmen ble for skummel.

Det var bare i den tettpakkede Solvang-salen publikum kunne kjenne grøsset nedover langs ryggen idet Antony Perkins befinner seg i badet i «Psycho», laget av grøss-mes-teren Alfred Hitchcock. Da Sovjetunionen sendte opp Sputnik, fikk både Washington DC og Hollywood frost-rier. Det ble rent nifst i mørket på Solvang med etter-atom-krig-filmen «On the Beach» (Den siste bredd). Nei, da var det bedre å være med en syngende Julie Andrews der hun flakset gjennom Alpene. Eller den forunderlige Doris Day som forble jomfru i alle filmene hun spilte i. Til og med trestolene var gode å sitte på – den gang.

Men Cinemascope (Format: 1 : 3) var nødvendig, og kinostyret fikk i 1958 fullmakt til å starte ombygging av scene-åpningen. Den 31. mai 1959 var det pre-miere på scopefilm: «En øy i solen» med Harry Belafonte.

I 40-, 50- og 60-årene var det ennå ikke farlig å røyke så i «10 minutes' intermission» var det godt med en «Blue Master» eller «South State» på Solvangtrappa etter å ha sett Charlton Heston i kappkjøringen i Antiokia i storfilmen «Ben Hur» (1959, 11 Oscar).

En måtte ofte være tidlig ute om en skulle komme inn på kino en søndags-vinter-kveld. Med tre og fire i bredden strakte køen seg mange ganger forbi «Olsen på hjørnet». Rart hvor disiplinert en slik kø var! Men så var da køord-ningen meget striks. Fant noen på å jukse seg frem, ble det ikke noe kinobesøk for stymperen den kvelden; det sørget

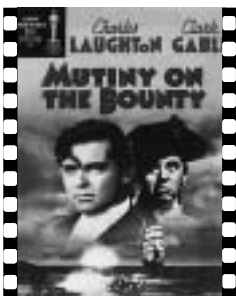
Tobakksrøyking
strengt forbudt!

Ben Hur – Panem et circenses

Bitter ris

køordneren for. Nåde den laban som forstyrret forestillingen med papirknitring eller coladrikkning, for ikke å snakke om å legge beina opp på stolen foran seg. Og hva med første kinobesøket etter påske – hvit skjorte eller hvit

bluse – for å få kontrast til den dype brunfargen man hadde skaffet seg i påskefjellet. («Fjolls til fjells»?) Senere tok kunstige hjemme-soler og sydenturer fra oss denne beskjedne glede over å vise frem naturlig skjønnhet.

Mens araberne i Midt-Østen best likte å se «Exodus» kjørt baklengs, ga de norske militær-farsene «Sønner av Norge» og «Operasjon Løvsprett» (The Monn Keys) et mer realistisk bilde av vårt forsvar enn vi stundom likte.

Men så ... en vinterkveld i 1964 dannet det seg en kø et annet sted på Otta – foran Samvirkelagets store glassrute, mot Shell. Innenfor i vinduet stod en liten boks med flimrende svart/hvite bilder på en skjerm; TV var kommet til Otta og de bitte-små menneskene i den bitte-lille kassa tok etter hvert over den sosiale fellesopplevelse som kinoen er. Filmen holdt stand ganske lenge da det tok sin tid før fjernsynet ble bygd ut, med Jetta og omformer på Pillarguritoppen. Dessuten hadde ikke TV farger før i 1972.

«Et lite steg for et menneske. Et gigantisk sprang for menneskeheten», sa Neil A. Armstrong da han som det første menneske satte sin fot ned på månen sommeren 1969. Slik ble det også for Otta kino i Johan Nygårds gt. 5. Den 22. okt. 1969 ble siste film vist på Solvang.

Avtoning:

Sel kommune tok igjen over driften da kinoen i 1969 flyttet til det nye samfunns-huset i Øya og Otta Samfunnshus A/L ble tildelt konsesjon på kinodriften. Om samfunns-huset egnert seg særlig bedre til filmfremvisning enn Solvang er tvilsomt, men med nyinnkjøpte tyske «Bauer»-maskiner slapp publikum pause mellom hver filmrull.¹⁴⁾ Likevel ble det etter hvert en turbulent tilværelse for Otta kino.

Det begynte med logoen. Den mytologiske bivrost-logoen tilhørte Sel ungdomslag og måtte byttes ut. Økonomien ble såpass problematisk for Otta Samfunnshus A/L at bedre inntjening/innsparing var påkrevd og førte bl.a. til en omfattende avispolemikk. Å få kinodriften til å lønne seg ble etter hvert ganske vanskelig. I etterpåklokskap kan man kanskje peke på at det ble gjort for lite for

¹⁴ John Leiren måtte krangle vel og mye for å få kjøpt Bauer-maskinene til kr. 7000,-

å konkurrere med TV hva «kinoatmosfære» angår: f. eks. åpen kafé med filmtrailere, film-musikk, film-ønsker, nostalgi-filmer for voksne, samarbeid med filminteressert ungdom, – «Ukerevy fra Sel», osv. osv. Ulike «regnemåter» (be)viser om kinoen gikk med overskudd eller underskudd. Det ser imidlertid ut til at kinoen på Otta gikk like bra som på Dombås, Vinstra og i Vågå. Kinosjefens nytenkning med flere forestillinger, m.a. nattforestillinger – pluss kinoblad – falt ikke alltid i god jord hos Otta Samfunnshus A/L, selv om de natlige action-filmene og mandags-western var godt besøkt. Forsøket med romjulsfilm var også populært. Samarbeid med omliggende kommuner/kinosjefer gikk tregt. Da som nå var det «inkun» som gjorde gode miner til slett spill og kjørte singel-løp.

Skulle man i det hele tatt ha et filmtilbud og opprettholde Otta kino, måtte nye film-maskiner skaffes. I høst-mørke 1983 dro kinosjefen og gode hjelpere i privatbil med innlånt tilhenger fra «Granly & Granly» og for egen regning til Stavanger og hentet to «nye» tyske maskiner, «Bauer U2», 1968-modeller som fortsatt er i bruk.

Barnefilmer har oftest vært svært godt besøkt. Fellesskapet i kinomørket gjør det å hyle av latter eller skrekk til en opplevelse i seg selv. En norsk godbit fra 1975 er i så måte verdt noen ord: «Flåklypa Grand Prix» er et mesterverk av humorfantastene Kjell Aukrust og Ivo Caprino. Det var nesten som å bli «dradd baklengs inn i fuglekassa» da reality-utgaven av Il Tempo Gigante besøkte Ottamartnan – det var noe til bil det Ben Reddik Fy Fasan! Reodor Felgens alter ego, Bjarne Sandemose var byggmester for fartsvidunderet.

*«Dette, det beste jeg visste:
Bevar ditt barnlige sinn til
det siste»*

På landsbasis ble 1983 det siste gode filmåret. Fra da av stupte kinobesøket...

TV er den vesentligste grunn til denne negative utvikling. Å gå på kino ble aldri som før TV. Vidunderboxen ble den nye husguden vår – den fikk hedersplassen i stua, og hver kveld satte vi oss i godstoler og sofa for å tilbe den. TV-guden svarte på alle våre bønner og snakket, spilte musikk, gråt og bar seg, og fortalte oss hvordan det gode liv skulle være. Vi fulgte lydlig gudens påbud, så i dag kan vi knapt tenke oss en tilværelse uten en bønnestund foran alteret.

Det ble ikke lenger noen opplevelse å gå på kino for å se fiksjonsfilmer om den virkelighet vi kunne se på Dagsrevyen og Dok 1. Vietnam-krigen ble således verdens første TV-overførte krig, i farger til og med. (Den 2. verdenskrig hadde jo vært utkjempet i svart-hvitt.)

*Gjøkeredet – Amerika etter
Vietnam*

TV kom sent til Norge. Filmselskapene – særlig i USA – hadde for lengst tatt opp kampen mot fjernsynet ved å lage gigantfilmer og katastrofefilmer der et stort lerret gav effekt. Action på TV minner mest om en maurtue med sine minituttgaver, så film i kjempeformat var et forsøk på å «redde» kinoen. Til og med «drive-in»-kinoer med en «car-hop» til å servere forfriskninger under forestillingen forsøkte man seg med i USA alt i 1940- og -50 årene.

At alle filmer nå kommer på dvd/video et halvt år etter kino-premierer er en annen årsak til nedgang i kinobesøket, men også det forhold at filmenes innhold har forandret seg betraktelig, bl.a. har det de siste 25 år vært laget få gode voksen-filmer, pluss tendensen til feminisering av innholdet (skravlefilmer). Otta kino lider derfor, som andre kinoer, under å måtte vise hovedsakelig ten-årsingsfilmer – og unge mennesker de leier seg like gjerne dvd.

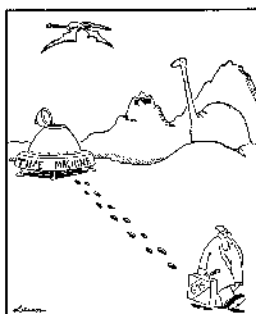
Orions belte

Et hederlig unntak er en av de beste norske action-filmer, nemlig «Orions belte» fra 1985. I et stort, kaldt, vilt og farlig landskap (Svalbard) møter tre småkjeltringer et stort, kaldt, vilt og farlig krigs-spill. En av hovedrolle-innehaverne i filmen var ottaværen Hans Ola Sørli som dessverre døde så altfor tidlig (1988).

Siden fotoapparatet var blitt allemannseie, viste jo folk flest at troll, spøkelser og dessverre også huldra ikke eksisterte; de lot seg ikke avbilde. For å skremme ungdom måtte film-makerne utenfor fotoapparatets rekkevidde og kinoen fristet med «ET», «Star Wars» – og «Alien»-filmer.

De har vært her igjen...

Looking for trouble,
you've come to
the right place !

Psykologien bak «Alien»-filmene er litt interessant. Grunnet fortellingen om Adam og Eva er nesten en tredjedel av verdens befolkning «redd» slanger. Her i Sel er det muligens fortsatt slik at ser folk – særlig eldre – en orm, skal den for all del drepes. Manusforfatterne har tydeligvis lest sin

Bibel. Det uhyrlige, allestedsnærværende skremsel i alle «Alien»-filmene er selve «dyret», med det kryptiske tallet 666, slik det blir fremstilt i Johannes Åpenbaring, kap. 13. I stedet for i et romskip, kunne vi like gjerne vært i Midt-Østen for 2–3000 år siden.¹⁵⁾

«Ringenes Herre»-filmene ble en ungdoms-suksess av en lignende årsak: – det uforklarlig mytiske. Engländerne har ingen mytologi slik andre germanere har. J.R.R. Tolkien diktet dem et «eventyr» med 1. verdenskrigs materialslag på vestfronten som bakteppe (Verdun og Somme).

«Jurassic Park» var rett film til rett tid. Vitenskapen hadde på 1990-tallet presentert oss for gener og kloning. Dette utnyttet Steven Spielberg og fortalte oss at det var mulig å oppvekke dinosaurer fra «de døde». Ved å sette opp «Jurassic Park»-filmene bidro også Otta kino ufrivillig til leketøybutikkens fortjeneste, da «spin-off»-produktene var særdeles mangeartede og populære: Tyrannosaurus Rex'er, brontosaurus'er, stegosaurus'er eller archeopteryx'er – du storeste – alle fremvokstringer vet i dag hva slags vesener disse var, når de levde og hvorfor de forsvant fra jordens overflate. Krypene skrekkelig!

Fremover mot 1990 presset kultursjef og kinosjef på for å gjøre samfunnshuset bedre egnet for teaterbesøk og film. Det var og er stor konkurranse i Norddalen om å få kulturarrangementer. I 1992 var amfi på plass, og da bygningen ble til Kulturhus samme år, ble det rent svært å gå på kino. Ingen lang slåp eller såte skygget for utsikten til lerretet og med «surround-lyd» befant publikun seg nesten i samme rom som filmheltene. Finere kinolokale hadde vi aldri hatt på Otta; hele 318 sitteplasser, av disse 268 i amfi. I foajéen i kulturhuset har den gamle kinomaskinen fra 1932 fått hedersplassen og den funksjonelle hallen er så stor at folk slipper å stå ute i kalde høst- og vinterkvelder. Likevel, godt kinolokale kunne samfunnshuset aldri bli med sin elendige blanding og breie sal – det ble kun en gymsal. («Trau», svarte guttene, og trau ble det.)

Men kinokøer er det blitt få av og de er sjelden særlig lange. Bare ved storfilmer som «Kristin Lavransdatter» (1995, lokal størrelse og ingen Oscar), «Titanic» (1997, 11 Oscar) og «Ringenes Herre»-filmene (2003 nr. 3: «The Return of the King», 11 Oscar) ble det lange køer.

Titanic.

*Det største skib paa jorden som pløiet bølgen blaa,
i Syden som i Norden man ei dets make saa.
Og skuten, denne stolte, fik navnet «Titanic»;
men stoltheten forvoldte at skibet under gikk*

15 Vi gjenkjenner fort uttrykket «bygdedyret».

«Kristin Lavransdatter» ble en ny Synnøve Solbakken-opplevelse i Nord-dalen og særlig her i Sel. Jørundgård ble «gjenreist» på Nord-Sel og skuespillere og teknikere strømmet til i noen hektiske sommeruker. Kristin i Elisabeth Mathesons skikkelse kjente vi jo godt. Elisabeth var nesten Otta-jente. Dramaet om middelalderjenta og det kolossale landskapet vi går i til daglig, virket enda mer stor-slagent på film. Som i 1957 ble lokalene til Otta kino benyttet som «verksted» for film-makerne på Jørundgård.

Og slik skrev avisene:

Torsdag 9. juni 1994 (GLT):

Kristin til Sel 21. juni

21. juni inntar Kristin Lavransdatter Jørundgård i Sel. I fem sommeruker skal Kristin (Elisabeth Matheson) holde hus i Gudbrandsdalen sammen med Erlend (Bjørn Skagestad). En stor tropp følger Kristin til gårds, med regissør og manus-forfatter Liv Ullmann i spissen.

... På Jørundgård har filmteamet allerede tilbrakt en helg, for å gjøre seg kjent med omgivelsene. Både skuespillere og regissør og produsent roste de vakre kulissene – ikke som kulisser, men bygget for å huse et flerbruksmuseum etter filmopptakene – som er bygget opp i Sel...

... Kristin, Erlend, fru Åshild (Rut Tellefsen), Sira Eirik (Joachim Calmeyer) og alle de andre kommer til å snakke normalt riksmål i filmen. – For det første vet vi ikke ordentlig hva slags språk de snakket på 1300-tallet. For det andre ville det være en ekstra hindring for skuespillerne om de måtte begynne å lære seg gudbrandsdøl. For det tredje er det ikke språket, men hva personene sier som er det viktigste. Derfor holder vi oss til det språket som er gjengitt i bøkene til Sigrid Undset, forklarer Liv Ullmann...

Torsdag 14. juli:

Kirkebrann i Sel, men bare på film

Sel: Klokken 0500 onsdag morgen ga regissør Liv Ullmann klarsignalet ved Jørundgård; – Kamera går – Tenn på!!! – Mer flammer inne! Flammer på den andre siden! Kutt! – kauker Liv Ullmann – Sira Eirik skulle komme ut. Hvor er Sira Eirik? Brannfolkene slukker gassflammene prompte. Joachim Calmeyer kommer løpende. Misforståelse. På'n igjen. Nye forsøk...

Far Lavrans sjøl, Sverre Anker Ousdal, med sitt oppsparte, grånende film-skjegg syntes det alt var varmt nok denne sommeren.

Statister med tålmod

Sel: Statistene, filmsettets proleterer, har tøffe dager på Sel. Oppe til langt på natt og timevis med venting. Men ingen klager... 500 kroner dagen er betalingen statistene får. Barna 300. I tillegg kommer kosten, som filmselskapets eget cateringfirma sørger for. Statistene spiser sammen med «stjernene», ellers er det liten kontakt. – De gjør sine greier – vi gjør våre ..... og Liv Ullmann er innmari dyktig.....

Og slik gikk dagene på Nord-Sel. Om kveldene var det arbeid og kontroll av opptakene; og en aldri så liten/stor fest-avslapning med mat og drikke i Kulturhuset for aktørene. Produsent Gøran Lindstrøm ytret at Kristinfilmen måtte følges opp med «Husfrue» og «Korset». Liv Ullmann var mer betenkt – og så langt er det blitt med «Kransen» til ca. 50 millioner.

Den 22. aug. 1995 var det førpremiere i Otta Kulturhus for statister, andre involverte og innbudte gjester og den 25. aug. for alle andre på Otta og Nord-Sel.

«Jaja Herregud» – filmen ble en fiasko, en gedigen fiasko. Det hjalp lite at tre timer ble kuttet til halvparten. Den traurige kjærlighetshistorien manglet vel «action» for et moderne publikum.

Det er all grunn til å gi honnør til de som helt siden 1924 har valgt ut filmer. Men særlig i 1980- og 1990-årene må dette ha vært en lite misunnelses-verdig jobb. Endog den verdenspolitisk avhengige James Bond ble bare en skygge av seg selv da Berlin-muren falt i 1989 og Sovjetunionen gikk i oppløsning i 1991. Hans vakre og farlige kvinner var ikke lenger farlige, bare vakre – og snakkesalige, – uvanlig til Bond-kvinner å være. Dette til tross, publikum har til enhver tid hatt tilbud om å se de beste filmer både på verdensbasis og hva vi her i landet har maktet å lage.

At den norske filmen «Hermann» ikke passer for hårsåre er forståelig, og morsomt er det at «Danser med ulver» ble så godt besøkt av sel-værer, mens livs-nærheten gjør oss «Heftig og Begeistret» over «Elling». Drama med tema fra 2. v.krig dukket stadig opp igjen: «God aften Herr Wallenberg» og «Schindlers liste». Enda et par norske «krigsfilmer» – «Krigerens hjerte» og «Secondløytnanten», vakte liten åtgåum – mens Olsenbander i senior- og juniorutgave

Shaken, but not stirred

fylte opp amfiet. Det samme gjorde «Harry Potter» og «Moulin Rouge» – den siste en underlig god cross-over-film. Så langt har ikke Otta kino vist noen «Bollywood»-film.

Otta kino og Sel ungdomsskole hadde i noen år et visst samarbeid om filmtilbud der 14–15 åringene, i

tillegg til selve filmopplevelsen, fikk litt forståelse av forskjellen på fiksjon og dokumentar, Reagan- og Clinton-utgave av James Bond, fremmedfrykten i «Ånglagård» fjasko med «10 kniver i hjertet» og dramatisk kjærlighet i «Titanic». Å få besøk på skolen av de 2 hovedrolle-innehaverne Håvard Bakke og Tommy Karlsen (Otta-tilknytning) fra «Døden på Oslo S» var spennende for unge mennesker.

Otta kino er i dag kommunalt eid og drevet, og er en såkalt C-kino, dvs. under 10.000 besøkende pr. år. Sel kommune mener tilbud om kino er et viktig kulturtilbud for befolkningen og vil også være det i fremtiden. Følgelig ble ny laser-leser for å lese lydspor innkjøpt i 2004. Ikke desto mindre var det med et grøsserskrik at Otta kino overlevde budsjett-kuttet like før jul 2004.

Døden på Oslo S.

Selv om kinodrift på Otta ikke er noe overskuddsforetak lenger, er film et billig kulturtilbud sammenlignet med mye annet kommunen bruker penger til. I gjennomsnitt «sponser» Sel kommune film med bortimot kr. 10,- pr. besøk, eller ca. 45–50.000,- i året. For å få til en billigere og raskere forsendelse av filmer har 10 kinoer i Norddalen gått sammen i en «ring». Ordningen startet i 2002.

Kinoen burde opplagt hatt sine lokaler i sentrum av Otta, gjerne i tilknytning til forretninger, slik at film av forskjellig slag også kunne vært vist på dagtid – lørdager fra kl. 1100 og utover. Det er ubekvem og for langt å gå de 200 m til nåværende kulturhus.

Den digitale kino er ikke langt unna – kanskje bare 5–8 år. Hva det vil bety for Otta kino, blir mest gjettværk. Digital filmproduksjon vil bli vesentlig enklere og billigere, og distribusjon av film til kinoene vil bli ganske annerledes. Filmene kan overføres pr. bredbånd og kinoene kan vise film når det måtte passe. Los

Angeles, Beijing og Otta kan altså ha premiere samtidig. Og hva vil så de 10–15 byråene som i dag importerer film gjøre? Digital teknologi vil også by på fordele-
ler for flere enn kinoen, både næringsliv, kulturliv og skole/undervisning. En slik utvikling vil sannsynligvis gjøre slutt på at kinodrift er et kommunalt ansvar.

Mens informasjon om filmtilbud på Otta kino tidligere kunne være tungvinn med plakater og hefter, er ny teknologi for lengst tatt i bruk til glede for filmin-
teresserte. Otta kino har svært gode sider på internett (<http://www2.filmweb.no/s-kino/otta/>) i tillegg til flyveblad.

Kanskje burde det som er igjen av 1900-tallets kinomaskineri vært tatt vare på – et lite Otta kino-museum? Kinosjefen foreslo dette på slutten av 1980-tallet uten å få særlig positiv respons.

I over 100 år har «levende bilder» vært vist på Otta. Har dette vært kultur, eller bare juks og spas? I alle disse årene har Otta kino fått menn, kvinner og barn: store, mindre og små, til å le, gråte og grøsse, – til, i ca. 1 ½ time, – å kunne glemme verdens fortredeligheter og delta i eventyret på lerretet.

Kinoen slik vi kjenner den har kanskje hatt sin storhetstid. Rett nok, i 2003 kom kinobesøket i Norge opp på 1983-nivå igjen; én forklaring er at utviklingen av TV-kassa bortimot har stått stille, pluss at 2002/2003 frembrakte kinofilmer med appell til et bredere publikum. Og for all del: Hva er vel pizza og cola foran tv-skjermen i fullt opplyst rom – mot å ta med seg sin kjæreste og på kropp og sjel oppleve «romantikken i kinomørket»!

Uansett, tante Josefa har iallfall rett i sin oppfatning: «Det spiller ingen rolle hvordan filmen er, bare de elskende får hverandre i enden»!

Rulletekst:

Kinosjefer ved Otta Kino:

Amund J. Endrestad	8. nov. 1924	– 6. febr. 1926
Anton Kristiansen	6. febr. 1926	– 17. jan. 1931
Ivar I. Haugen	17. jan. 1931	– 6. jan. 1933
Anton Kristiansen	6. jan. 1933	– 11. jan. 1935
Sverre Mæhlum	11. jan. 1935	– 7. jan. 1936
Johan Sundt	7. jan. 1936	– 20. jan. 1940
Torbjørn Sørлие	20. jan. 1940	– 8. febr. 1941
Johan Sundt	febr. 1941	– 1942
Jens Glosli	1943	– 1944
Johan Sundt	1944	– 8. mai 1945
Johan Sundt	8. mai 1945	– 31. des. 1946
John Leiren	1. jan. 1947	– 18. sept. 1962
Rolf Sagdalen	18. sept. 1962	– 1. des. 1970
Odd Sagdalen	1. des. 1970	– 31. mai 1978
Knut O. Bakken	1. juni 1978	– april 1985
Arne Riise-Pedersen	april 1985	– 31. mai 1997
Randi Bakken Ødegård	nov. 1998	– nov. 1999
Jan Teigen	1. aug. 2001	– 31. des. 2004

«Kinoens Herrer» og «Kinoens Dame» 1962–2004; i kronologisk rekkefølge fra venstre: Rolf Sagdalen, Odd Sagdalen, Knut O. Bakken, Arne Riise-Pedersen, Randi Bakken Ødegård, Jan Teigen. (Foto: Bjarne Fredriksen)

Rebetiser, fillehaugg og åkerhøner

Vaktmestere på Solvang tok seg også av billett-kontrollen. En viktig del av jobben var å se til at aldersgrensene ble overholdt. Stakkars den gutt- eller jentunge som prøvde seg på voksenfilm. Da banksjefens pode en gang forsøkte å lyve på seg et år eller to ekstra, tok vaktmesteren guttlarven i nakke og bak og kastet ham ut på gårdsplassen. Det hjalp heller ikke at man var ifølge med en forelder. Både en herværende lignings-sjef og lege forsøkte å ta med sine fremvokstringer, men aldersgrensene var absolutte.

Unntak ble «innvilget» bare for vaktmester-unger. Noen fordeler burde man da ha. Det var alltid behov for hjelp ved filmforestillinger, bl.a. på maskinrommet. «Betalingen» var å se filmene sammen med maskinisten.

En gang da 2 av Ottas unge damer på 15 år hadde passert kontrollen og følte seg sikre i kinomørket, hadde kontrolløren nok blitt i tvil om deres alder. Selv om filmen alt var i gang, ble maskinen stoppet og lyset i salen slått på. Damene ble spurt om hvor gamle de var og siden de var litt for unge, ble de geleidet ut av kinolokalet. Stor skam – å fy. I dag er jentene blitt aktverdige kjerringer som lever i beste velgående her på Otta, den ene sågar gift med den den gang bemyndigede utkaster.

Ei myrsnipe-mor brukte som argument for at avleggeren skulle få komme inn på voksenfilm at han jo hadde lest boka som filmen bygde på.

«Nils Moen» var en flittig kinogjenger og ble aldri avkrevd aldersbevis. Så veloppdragen var han at han stilte seg i kø som de andre. Han slapp rett nok inn uten å betale, fant seg plass på første rad og satt stille og rolig under hele forestillingen.

«Hans Olsen» likte også å gå på kino; han holdt sin plass i køen som alle andre og satte seg på første rad. Men livet var ikke like lett for «Hans Olsen». En utekkelig mobber ved navn «Petter Hessen» beit en gråtung høstdag halen av «Hans Olsen». Berøvet dette sitt synlige status-symbol, ble «Hans Olsen» aldri mer den samme. De tidligere så smidige og målbevisste bevegelser ble usikre og famlende.

Vaktmestrene på Solvang var ikke akkurat skugg-redde. Da som nå hendte det at folk – både kar og kvinne – som hadde tatt seg mer enn en tår over tørsten, ville inn på kino. Slike forstyrrelser kunne man ikke ha. En av de mer krangleverne som ville inn på Solvang, ble resolutt kastet ned trappa og laget en lang fure i grusen der han landet med ansiktet først. Med et noe oppskrubbet kontrafei dukket han opp dagen etter og lurte på om vaktmesteren hadde funnet klokka hans. Jo da, den var blitt funnet på gårdsplassen og ble overlevert eieren.

Reklamesnuttene fra 1950-årene som ble vist før kveldens film startet, var mer direkte enn i dag. Oppfordringen til å velge riktig tobakk ble kjørt så ofte at publikum kunne teksten utenat.

Den sitter fortsatt på ei fil i hard-dissen: «Dette er Meteorologisk Institutt. Vi går nå inn i en mildere vær-type, man kunne nesten si like herlig og mild som Tidemands mildeste type. Dooooiiiiing!»

Eller: «Aaahhh – det var god tobakk! Det måtte være Petterøes Blanding!» (Forbudet mot tobakksreklame ble iverksatt fra 1. juli 1975.)

«Herr Sinclair drog over Salten hav for at faa sig en Teddy»

I 1957 under innspillingen av «Synnøve Solbakken», brakk Gunnar Hellstrøm foten og måtte dra hjem til Sverige for en tid. Det var flere versjoner i omløp av hvordan dette beinbruddet hadde foregått. Den beste – og riktige? – var at Hellstrøm under et nattlig besøk hos Synnøve Strigen på Grand hadde falt ned da han etter endt oppdrag forlot damen via et vindu i 2. etasje.

På Solvang var en plass ytterst på en av midt-rekkene mot døra stundom «Reservert». Ingen uvedkommende satte seg her; plassen var reservert for Lyder Sætersdal. Han måtte ha slik plass da han kunne bli tilkalt i sykebesøk under forestillingen.

Såkalte B-filmer ble somme tider også svært godt besøkt, vel og merke dersom filmene hadde et humoristisk innhold. En kjent ottavær som ofte gikk på kino, skrattet nemlig så høyt og skjærende av morsomme scener at det for andre var verdt billetten.

Å være maskinist, billettør eller kontrollør hadde mange interessante sider, bl.a. å se hvem som gikk på hvilke filmer. To aktverdige borgere – en mann og en kvinne, begge gift på hver sin kant – var ivrige kinogjengere, men bare på spesielle filmer. Hver gang Otta kino kjørte film med lett pornografisk innhold møtte de to opp, aldri ellers.

Etter «På sengekant»-filmene ble det nærmest et munnheld på Otta at: «En pupp på plakaten – og ..... krysser gaten».

Å sette opp tyngre «kulturfilmer» var som regel lite innbringende for Otta kino. Da kinoen en søndagskveld forsøkte seg med «Don Giovanni», kom bare en kulturinteressert kvinne. Ingen avlysning. Alene i Kulturhuset kunne damen nyte filmen uten forstyrrelse.

«Tatt av vinden» varte i hele 3 timer og 42 min. En ottavær som i sin tid drev Shell bensinstasjon, fant at han i langpausen kunne gå hjem og få seg en matbit.

Det var ikke støtt lett å være unge før i tiden, heller. At en stakkar risikerte å bli bortvist fra kinoen grunnet ung

alder, var nå en ting. Verre var det at en nidkjær skolebestyrer med selv-på-lagt utvidet mandatområde, etter sigende så på det å lure seg inn på kino som en kardinalsynd. Slikt måtte rapporteres, må vite!

En ungdom som hadde passert den magiske 16-års-grensen og hadde jobb som billettkontrollør på Solvang, måtte – på overordnetes forespørsel – bekrefte at tvillingsøsteren også var 16 år og følgelig hadde adgang til voksenfilm: «Men ho vart fødd tjuge minutt ette me».

Under en forestilling på Kulturhuset ble det plutselig en skuespiller for mye i filmen. Det virket heller ikke som han helt hadde forstått hvilken rolle han hadde. Filmen måtte stoppes og lyset i salen ble slått på. En snyta full person hadde kommet seg inn bakdøra mot Ottahallen (døra må være ulåst p.g.a. brannforskrifter) og opp på scenen. Han var mer enn forvirret over så stor publikums-oppmerksomhet, og måtte hjelpes ut i fri-luft igjen.

Det kunne tidomtil bli hektisk for kinomaskinisten når kjørt filmrull skulle tas ut av maskinen og neste settes inn. På en forestilling i Kulturhuset ble rull nr. 4 kjørt før nr. 3 uten at det førte til annet enn lett forvirring over regissørens fortellerteknikk.

Eldre kinomaskiner (kullstift) måtte behandles med nennsom hånd. Maskinen måtte sveives i gang ellers rauk filmen – for når maskinen ble

startet, gikk den med en gang på full hastighet.

Kulisser og fikse påfunn har alltid vært en vesentlig del av film for å skape en troverdig illusjon. Under filmingen av Synnøve Solbakken 1 i 1919 fant man fort «Solbakken» og «Granlien» på Nord-Sel. At sola skinte på «Solbakken» var greit, men det fantes ikke et eneste grantre på «Granlien»! Statister visste råd. Noen kilometer unna vokste store grantre. Trærne ble felt og fraktet til «Granlien» og behørig satt opp i 1m dype hull; jord og stein ble fylt inntil. Hvem kunne vel se at «Granlien» hadde trær som var plantet og rotløse? Da var det verre med ei ku som spilte en viktig rolle i flere scener. For, tilbake ved klippebordet oppdaget man at noen opptak – heldigvis der kua hadde hovedrollen alene – var mindre gode. Nytt besøk på «location» for flere kubilder. Dessverre, koen var slaktet! Filmfolk står ikke fast: De sminket en annen ko. Kamera går!

Også før opptak til en del scener i «Synnøve Solbakken» 3, sommeren 1957, krøp filmfolkene rundt på Nord-Sel og plantet myrull!

De fleste av oss husker med glede den første ordentlige film vi så:

(folk jeg tilfeldigvis har møtt på Otta) Kåre Wangen (f. 1913) smiler nostalgisk mens tankene leter frem Kleber-salen anno 1920. «Et par karer fra Lil-

lehammer kom oppover og viste film på Otta. Lange planker var lagt på krakker nedover i Klebersalen der vi benket oss og «Jungelpiken» ble sveivd i gang. Fjernsynets såpeserier er langt fra noe nytt, kan Kåre Wangen berette. For å få folk til å se på såper, blir seriene laget slik at hver ukesevens avsluttes med spenningsopptrapping så man blir nysgjerrig etter å se neste episode også. I Klebersalen ble det en tid vist western-såpe på lørdager der blodtørstige indianere ble bekjempet av edelmodige revolvermenn – og der stridens eple var en underskjønn utgave av kjærlighetsgudinnen. Hver lørdag ble damen fanget av indianere – fortsettelse neste lørdag. I mellomtiden hørtes ville indianerhyl og smell fra skarpe skudd i Jernbaneparken. Den peneste jenta på Otta var Astrid Loftsgård. Hun var både jungelpike og piken fra det ville vesten som gang på gang ble fanget av fjærprydete indianere for så å bli befridd av lokale seksløper-skytende cowboyer.

Odd Bakke: Trollelgen

Kari Slyngstadli: Fant

Cecilie Asp: Flåklypa Grand Prix og E.T.

Anders Formo: Flåklypa Grand Prix

Mette Sletten: Peter Pan

Anette Svastuen: Lady & landstrykeren og E.T

Ingebjørg Torgersrud: Far til fire

Gudrun Rødølen: Synnøve Solbakken og Fant

Bjørn Turmo: Snehvit og de syv dverger

Magnhild Syrrist: Sommerdansen

Heidrun Voldheim: Jurassic Park

Arne Riise-Pedersen: Roy Rogers og Zorro

Edel Sundeman: Kameliadamen og Sommerdansen

Elsa Thoresen: South Pacific

Gaute Marstein: Lucky Luke

Live Aasgaard Ottosen:

Håkon Håkonsen

Veronica Svenning: The Doors og Danser med ulver

Torgeir Olstad: Bjørnen

Elin Sætersdal: As good as it gets

Ingrid Aavangen Olstad: Veiviseren

Morten Magelsen: 2001: En rom-odyssé

Linda Klashaugen: Danser med ulver, Titanic og Håkon Håkonsen

Pål Josten: Schindlers liste

Kim Stian Båtstad: Veiviseren

Elisabeth Lien: Carpe Diem

Simen Bragelien: Danser med ulver

Hans Amund Sveine: Veiviseren

Solveig Mathea Voldheim: Håkon Håkonsen og Smaragdskogen

Vaktmesterpar på Solvang i Otta kinos storhetstid:

Inga og Kristian Magnussen
1945–1952

Barbro og Anton Sagdalen
1952–1960

Aud og Ottar Morken 1960–1967

Ranveig og Asbjørn Bergum
1967–1969

Billettører

Så vidt vites ble/blir «aktuelle personer» forespurt om jobben som billettører

tør. Så lenge Sel ungdomslag stod for kinoen, var det naturligvis medlemmer av ungdomslaget som var billettører. Gerd og Sverre Ulvolden hadde vel ansvaret for billettsalget lengst.	1948: 31.445,- 1951: 38.570,03 1952: 43.721,25 1956: 41.114,- 1962: 45.861,- 1967: 51.195,-
---	--

Litt usystematisk statistikk jeg har laget/funnet/fått hist og her:

Brutto-inntekter:

1928:	1739,80
1930:	2035,- (Laila: 502,40) 13 stumfilmer vist dette året.
1937:	5037,50 «Isens dronning»: 502,78 33 filmer
1940:	12.225,-
1944, 24. mai – 1945, 6. mai :	35.954,35 «Laila»: 927,- (svensk-norsk prod. vist 8. mars 1945) Første fredsfilmen, Maria Walevska, vist 9. mai 1945, innbrakte kr. 1200,-
1946:	36.000,-

Helt fra okkupasjonstiden og til midten av 1950-tallet ser det ut til at billett-prisen har vært den samme: Voksne: kr. 1,50. Barn: kr. 0,75.

Netto resultat de siste 10 år:

(underskudd)	
1993	kr. – 87 600
1994	kr. – 91 000
1995	kr. –101 500
1996	kr. –131 500
1997	kr. – 52 400
1998	kr. – 46 000
1999	kr. – 96 500
2000	kr. – 40 000
2001	kr. – 72 000
2002	kr. – 71 000
2003	kr. – 38 000

«5 på topp»

1933:	Tittel	Billettsalg
	«Vi som går kjøkkenveien»	408,- (Randi Brønne)
	«En glad gutt»	372,60
	«Fantegutten»	342,- (Randi Brønne)
	«Värmlänningarna»	264,40
	«Sol,sommer og sjø»	178,-
1937:	«Isens dronning»	502,78 (Sonja Henie)
	«Tarzan flykter»	311,86 (Johnny Weissmüller)
	«Mytteriet på Bounty»	275,47 (Bounty nr. 1 med Gable og Laughton)

	«16 år»	251,85
	«David Copperfield»	231,30
1940:	«Gjest Baardsen»	695,75 (Maurstad og Falk)
	«Flaggermusen»	534,65
	«Tarzans Sønn»	516,20 (Weissmüller)
	«Tilbake til hjemmet»	494,-
	«Tre smarte piker vokser opp»	460,20
1950:	«Gategutter»	901,50
	«Smygende gift»	843,-
	«Vi vil ha et barn»	834,-
	«Klokkene ringer for deg»	636,-
	«Jungel-Jim»	588,-
1951:	«Vi gifter oss»	1744,50
	«Kon-Tiki»	771,75
	«Den tredje mann»	748,50
	«Askepott» og «Gatan»	666,-
	«Annie get your Gun»	629,25
1954:	«Driver dugg – faller regn»	1390,50
	«For min hete ungdoms skuld»	973,50
	«Sommerlek»	706,50
	«Sommeren med Monika»	673,50
	«Apestreker»	575,25
1955:	«Tatt av vinden»	Billettsalg foreligger ikke
	«Skriftemålet»	Billettsalg foreligger ikke
	«Mandy»	Billettsalg foreligger ikke
	«Med klingende spill»	Billettsalg foreligger ikke
	«Far til fire»	Billettsalg foreligger ikke

Hvor mange gikk på kino?

	Voksne	Barn	1955	23 071	5 122
1948	19 885	2 156	1989	4 913	2 150
1949	21 588	2 561	2000	2 496	806
1952	27 079	3 989	2001	2 868	598
1953	23 023	3 697	2002	4 318	1 240
1954	23 931	3 620	2003	3 465	908

I 2003 kostet en voksenbillett kr. 60,- og en barnebillett kr. 40,- I 2004 var prisen steget til henholdsvis kr. 70,- og kr. 50,-

Eva Martinsen
Inger Grindhaugen
Ola Tamburstuen
Ola Bergum

Takk for god hjelp til

John Leiren
Gerd Ulvolden
Edel Sundemann
Odd Sagdalen
Rolf Sagdalen
Knut O. Bakken
Arne Riise-Pedersen
Randi Bakken Ødegård
Jan Teigen
Kåre Bakke
Per Bakke
Bjørn Turmo

Kilder:

Otta kino, loggbok 1930–1946 (John Leiren)
Otta kino, manuskript (John Leiren)
Diverse loggbøker
Arkiv, Sel kommune
Notater vedr. Sel Ungdomslags kinodrift på Otta
Det store tivoli (Sigurd Evensmo)
Vi dro mot nord (Arneberg, Hosar)
Hverdagsliv (Guri Hjeltnes: Norge i krig)
Statens filmsentral
GD
Hordaland (lokalavis)
Otta kino – internett
Internett

Bauer-Kinofa-maskinen fra Solvangskinoens storhetstid. Maskinen står i dag lagret hos Jørgen Letrud. Foto: Bjarne Frediksen